

Informe referent a la matriu d'un segell de l'Edat Mitjana propietat del Sr. Josep Sàlvia

*Seminari de sigil·lografia de la
Societat Catalana de Genealogia,
Heràldica, Sigil·lografia,
Vexil·lologia i Nobiliària*

Resum: Informe dut a terme pel Seminari de Sigil·lografia de la SCGHSVN d'una matriu d'un segell de l'Edat Mitjana de Bernat Pons, actualment a mans del Sr. Josep Sàlvia.

Paraules clau: Bernat Pons, heràldica, matriu, sigil·lografia.

Resumen: Informe realizado por el Seminario de Sigilografía de la SCGHSVN de una matriz de un sello de la Edad Media de Bernat Pons, actualmente en manos del Sr. Josep Sàlvia.

Palabras clave: Bernat Pons, heràldica, matriz, sigilografía.

Abstract: Report realized by Sigilography's Seminar of the SCGHSVN of a counterfoil of a stamp of Bernat Pons's Middle Ages, nowadays in hands of Mr Josep Sàlvia.

Key words: Bernat Pons, heraldry, counterfoil, sigilography.

Résumé: Rapport réalisé par le Séminaire de Sigilographie de la SCGHSVN d'une matrice d'un timbre du Moyen Âge de Bernat Pons, actuellement aux mains de M. Josep Sàlvia.

Mots clés: Bernat Pons, héraldique, matrice, sigilographie.

Informe referent a la matriu d'un segell de l'Edat Mitjana propietat del Sr. Josep Sàlvia

El Seminari de Sigil·lografia de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària (S.C.G.H.S.V.N.) format per Josep Maria Bosch i Cabré, Josep Vicent Ferrando i Company i Jaume Pérez i Alejandro sota la coordinació de Pere Serra i Rosell, es van reunir en sessió extraordinària el passat 16 d'abril de 2008 a la seu de la Societat a Sant Cugat del Vallès, per informar respecte de la matriu d'un segell propietat del Sr. Josep Sàlvia, després d'estudiar les fotografies rebudes i consulta detingudament diversos inventaris sigil·logràfics, informa:

I. Que la descripció de la matriu es la següent :

Forma:	és de forma bioïval, dita en llatí de tipus <i>bicornutum</i>
Llegenda:	* S : BERNAT : PONS :
Epigrafia:	les lletres són totes majúscules de l'època de transició entre l'escriptura carolina i la gòtica
Heràldica:	usa com a senyal heràldica un pont.
Revers:	una ansa amb anella per poder-la penjar (vegeu figura 3).
Mòdul:	és de mòdul petit perquè sembla que no arriba als 40 mm. de diàmetre.
Material:	metàl·lic, però solament amb la fotografia no es pot precisar el tipus de metall.

Figura 1. Matriu del segell.

Figura 2. Empremta del segell.

Figura 3. Revers del segell.

observar a la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, concretament a l'*Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya, Tom II*, dintre de la *Setzena Sèrie - Particulars*, l'existència d'un segell molt semblant a la matriu de les fotografies.

És el que porta el numero 2.828, corresponent al segell de Guillem de Serra de 1323. Porta en el camp una estrella i una serra de fuster. Coincideix amb el segell estudiat en la seva forma, les proporcions, la distribució dels elements dintre del segell, els gràfils que separen el camp del segell de la llegenda, el tipus de lletra, i també el signe de començament a la part superior de la llegenda: una estrella de sis puntes. Aquesta ultima semblança és molt important de cara a definir la procedència. Les mides d'aquest segell son 30 x 20 mm.

El segell de Guillem de Serra es troba al dors d'un albarà guardat a l'Arxiu del Capítol de la Seu de Barcelona, lliurat no sabem amb quin propòsit.

També s'ha observat :

II.- Que les fotografies rebudes corresponen a la matriu, l'empremta i l'ansa del revers d'un segell d'època llunyana, que pels noms que presenta la llegenda podria ésser de procedència catalana.

III.- Que si observem l'empremta, o bé, seguint procediments digitals, fem una simetria especular del segell de la figura 1 es pot llegir sense cap dificultat la següent llegenda:

* S : BERNAT : PONS :

Està escrit amb les característiques lletres majúscules de l'època de transició de l'escriptura carolina a la gòtica.

IV.- Que la forma biogival que presenta aquesta matriu de segell es rarament usada pels particulars als Països Catalans a l'Edat Mitjana, és més comuna en els segells dels eclesiàstics. No obstant s'ha pogut

Figura 4. Simetria especular del segell.

Figura 5. Segell de Guillem de Serra (1323) extret de la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, tom II, número 2.828.

Figura 6. Segell de Guillem de Serra (1323) extret de la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, tom II, número 4.290.

V.- Que en el mateix *Tom II* del *Inventari* trobem els segells 2237 i 2238. Són dos segells que ens presenten, ocupant tot el camp, la mateixa senyal heràldica que la matriu del segell estudiat: un pont. Corresponen a dos segells rodons de Berenguer Despont, de 16 i 18 mm. de diàmetre respectivament. El primer, va ser usat entre els anys 1364 i 1378 i el segon és de 1381.

Figura 7. Segell de Berenguer Despont (1364-1378) extret de la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, tom II, número 2.237.

Figura 8. Segell de Berenguer Despont (1381) extret de la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, tom II, número 2.238.

VI.- Que en el *Tom III* del *Inventari*, corresponent als segells del tipus eclesiàstic tenim el segell número 4.493. Pertany a Berenguer de Pons, titular de la Capellania de Sant Salvador, de Valls. Està en molt mal estat amb la llegenda destruïda però presenta un pont com a senyal en el camp del segell. És un segell rodó de 20 mm., del any 1325 i està al peu d'un albarà que es troba al Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

4493

Figura 9. Segell de Berenguer de Pons (1325) extret de la *Sigil·lografia Catalana* de Ferran de Sagarra, tom III, número 4493.

D'època posterior, segle XV, tenim a la catedral de Palma de Mallorca, una interessant laude sepulcral fet amb metall, amb la senyal dels Pons: un pont de dos ulls amb la part superior molt semblant a la senyal que porta la matriu estudiada.

Figura 11. Senyal dels Pons en un laude sepulcral a la catedral de Palma de Mallorca (segle XV).

És de tots sabut que la senyal heràldica dels llinatges Pons, Pont i Despont era la mateixa, un pont. Es tracta d'una senyal heràldica del tipus parlant.

A l'*Heràldica Catalana* de Martí de Riquer podem trobar l'escut de Guillem de Pons extret de l'*Armorial de Salamanca*, de la primera meitat del segle XIV, on veiem un pont de sable amb tres ulls, maçonat d'argent, sumat en el seu centre de dues peces de sable rectangulars, la de sobre mes petita.

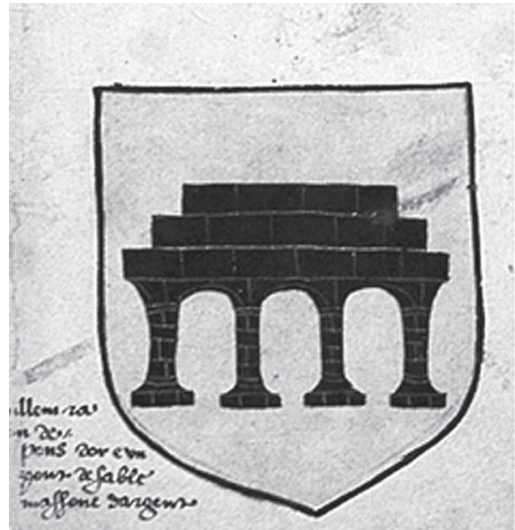

Figura 10. Escut de Guillem de Pons extret de l'*Heràldica Catalana* de Martí de Riquer.

VII.- Que en el mateix *Tom III* del mateix *Inventari* tenim el segell 4.290 que correspon al del prevere Bartomeu Alegret, Lloctinent del Degà de Montblanc. És de mòdul, composició i epigrafia semblant al segell estudiat i també al segell de Guillem de Serra.

Porta per senyals una estrella i una ala, i penja d'un pergami datat l'any 1306. Comença la llegenda amb una figura que podria ser una estrella de sis puntes com la del segell estudiat. Sabem que es

Informe referent a la matriu d'un segell de l'Edat Mitjana propietat del Sr. Josep Sàlvia

d'un clergue perquè ho diu al document que l'acompanya, no pel segell que no té cap element, ni en el camp ni en la llegenda, que ens indiqui la condició eclesiàstica del seu titular.

Els membres del Seminari de Sigil·lografia, després de deliberar detingudament sobre aquesta matriu, ha arribat a les següents:

- A. Que es tracta d'una matriu sigil·lar de BERNAT PONS, de la primera meitat del segle XIV.
- B. Que aquesta matriu és contemporània al segell de Guillem de Serra de 1323, i al de Bartomeu Alegret de 1306. Possiblement va ser cisellada en el mateix taller d'orfebreria, donades les moltes semblances existents entre elles.
- C. Que Bernat Pons probablement estigués situat geogràficament a la ciutat de Barcelona o al seu entorn, on va encarregar la matriu del seu segell al mateix lloc que ho van fer Guillem de Serra i el prevere Bartomeu Alegret.
- D. Que amb la informació que tenim d'aquesta matriu no podem aventurar qui va ser Bernat Pons, tant podia ser un particular de nivell socioeconòmic alt, com un comerciant o un clergue.